



A szociális környezet és az oktatás



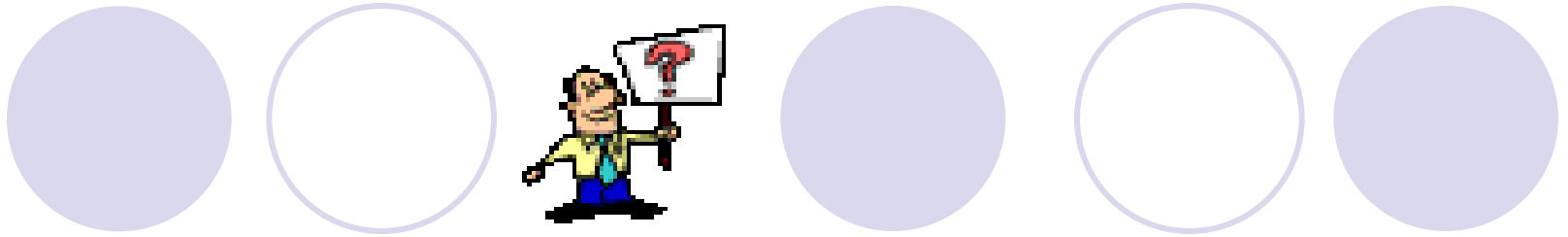
A szociális környezet a társadalmi keretfeltételekből tevődik össze:

ide tartoznak a gazdasági és politikai struktúrák, a gondolkodás és viselkedésformák, valamint a tapasztalás, a helyzetek, esélyek stb.

A kulturális környezet azoknak a kulturális javaknak, szerkezeteknek, perspektíváknak a gyűjteménye, amelyeket az emberiség a történelem folyamán megalkotott és sokoldalúan felhasznált.

A szociális környezeti hatások

- A **szociális környezet** az elvárt **viselkedésrepertoárt** tudatosan vagy spontán módon, nyílt vagy burkolt eljárások formájában **közvetíti** a gyerekek számára.
- A teljesítés mértékét értékelő-minősítő visszajelzések formájában jutalmazza vagy bünteti, így azok **a személyiségbe épülve instrumentális hatékonyságra tesznek szert.**



Szociális tényezők hatása a motívumtanulásra:

Az értékelő visszajelzések beépülnek az önmagunkról alkotott képbe. Ez befolyásolja a szorongásszintet, a percepciót, az igénynívót, a feladat- és célvállalás realitását és a teljesítményt.

Az emberi motiváció a társas környezettel kölcsönhatásban fejlődik ki. Hatásosak a nevelői eljárások, mert a környezet szociális elvárásainak megfelelően alakítják a motivációt (jutalmazás, büntetés).

Iskolai tanulók előnyös vagy hátrányos helyzetének összetevői

- **Családi viszonyok**
- **Települési szerkezet, mint kulturális közvetítő**
- **Az ország egyes vidékeinek ipari vagy mezőgazdasági jellege**
- **Etnográfiai tényezők**



A hátrányos helyzetű tanuló nehézségei

- **Gyermekmunka - hiányoznak a nyugodt tanulás minimális feltételei**
- **Perspektíva hiány**
- **A szociális környezet műveltségi színvonalából fakadó különbségek**
- **A munkáltató, aktivizáló, önálló módszerek alkalmazása nehezebb**
- **Tartózkodnak a társas kapcsolatoktól**
- **Általános érdektelenség a tanulásban**

A hátrányos helyzetű tanulók esélyegyenlőségének biztosítása az oktatási rendszerben

Integrált oktatás – döntő szempont és feltétel a társadalmi környezet attitűdjének a változása.

Az integrált oktatás általánossá válása szempontjából fontos, hogy a pedagógusok megfelelő ismeretekkel rendelkezzenek a az együttnevelés elméletéről és módszereiről.



Pierre Bourdieu (1930-2002)



- **Kultúra és társadalom kapcsolata**
- **Egyenlőtlenségek újratermelése**
- **Az iskolarendszer nem segíti elő a szegény sorból származó tehetségek felemelkedését (2000-ben elvégzett kutatás igazolja)**
- **8 osztályt végzett szülők gyermekei (szakmunkásképző)**
- **A gyerekek sorsa 14 évesen megpecsétlődik**

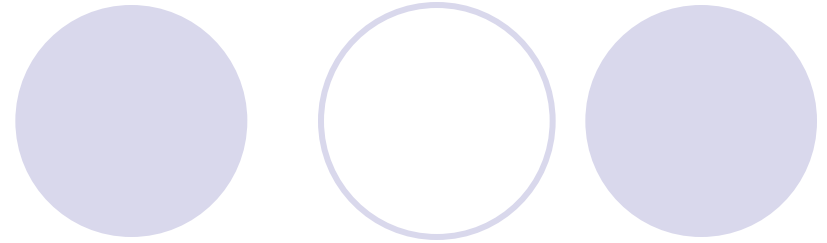
Az egyenlőtlenségeket 3D-ban elemezte:

1. **Gazdasági tőke** (tulajdon és a jövedelmek)
2. **Társadalmi tőke** (az egyén társadalmi kapcsolatainak száma)
3. **Kulturális tőke:**
 - **Bensővé tett** (szaktudás, műveltség)
 - **Tárgyasult** (házikönyvtár, számítógép, internet hozzáférés)
 - **Intézményesült** (képesítések, diplomák)

S.M. Miller és P. Roby (1974):

- ***papírkórság***
- **Bizonyos munkakörök betöltéséhez egyre inkább szükséges bizonyos iskolai bizonyítványokkal rendelkezni. Ez megakadályozza a hátrányos rétegek tagjainak társadalmi felemelkedését.**
- **Miller: számos munka elvégzéséhez valójában nincs is szükség a megkívánt iskolai végzettséghez.**

Ivan Illich szerint:



- **Az iskola a személyi, családi és kisközösségi autonómiát ássa alá**
- **A formális iskolai oktatás teljes megszüntetése**
- **Saját motivációra épülő tanulás**



Vitatott kérdés

- az oktatás tényleges szerepe a társadalmi egyenlőtlenségnek, különösen a műveltségbeli hátrányoknak a kiegyenlítésében.
- **50-60-as évek:** csökkenthetők az oktatás által a társadalmi különbségek. *Kellő tehetséggel és szorgalommal mindenki elérhet a legmagasabb iskolai végzettséget megkívánó legelőnyösebb társadalmi pozíciókba, foglalkozásokba.*

Coleman-jelentés USA (1966)

- Fontos az iskolák színvonala közötti különbségek kiegyenlítése
- Különböző családi háttérű és a fehér és fekete gyermekek összekeverése az iskolákban
- 70-es évek: lényeges fordulat az oktatás jelentőségének megítélésében.
- Az oktatás nem csak ténylegesen tesz keveset az egyenlőtlenségek kiegyenlítésében, hanem elvileg is csak keveset tehet.

Amerikai modell – Multikulturális tartalmak és interkulturális nevelés

Az iskola multi– és interkulturális átalakítása a hátrányos helyzetű gyerekek iskolai sikerének egyik kulcsmozzanata, mert az iskola része annak a társadalmi rendszernek, amely előnyöket biztosít a többségi csoport tagjainak.



„ A multikulturális oktatás egyszerre elképzelés, reform – mozgalom és folyamat. Mint elképzelés, a multikulturális oktatás egyenlő lehetőségeket kíván biztosítani minden tanuló, köztük a különböző faji, etnikai és társadalmi csoportból származó tanuló számára is. A multikulturális oktatás mindenki számára próbál egyenlő esélyeket teremteni, azáltal, hogy átváltoztatja a teljes iskolai környezetet úgy, hogy az tükrözze a társadalom és az iskolai osztály eltérő kultúráit és csoportjait. A multikulturális oktatás folyamat, mert a céljai olyan ideálok, amelyek elérésére a tanároknak és az iskolavezetőknek állandóan törekedniük kellene.” (Banks, J.A.)

Szociológiai álláspontok

Dumont, A.: A születési arányszámok csökkenni kezdenek minden olyan társadalmi csoportban, amelynek tagjai inkább tanulás útján, mint vagyon segítségével változtathatják meg társadalmi helyzetüket.

„Társadalmi kapillaritás”: az egyének állandóan társadalmi helyzetük javítására törekszenek, s a család iránti igény alárendelődik a társadalmi ranglétrán való előrejutásnak.

A társadalmi felemelkedés reményének hiányában az egyén energiáit a családra fordítja, tehát sok gyermeke születik, magas lesz a népszaporodás.

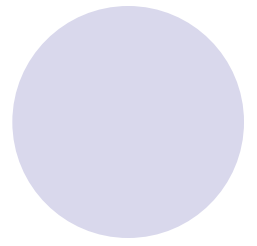
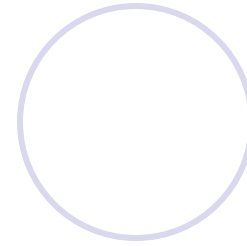
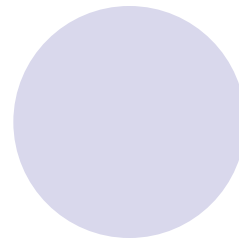
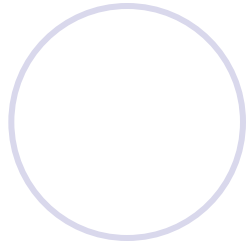
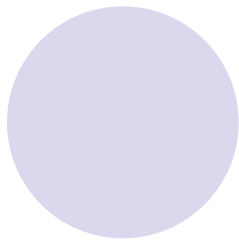


Banks, J.A. : (angliai adatok alapján kereste az összefüggést).

A születések számának mérsékelése a felsőbb osztályoktól az alsóbbak felé, az iskolázottaktól a kevésbé iskolázottakig terjed.

Becker, G.S.: A gyermekeit taníttatni akaró szülő korlátozza a gyermekei számát.

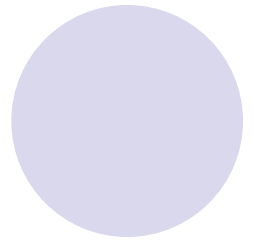
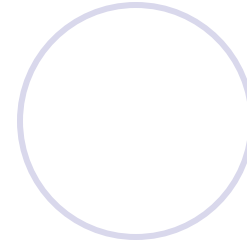
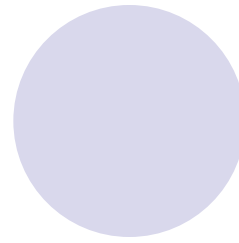
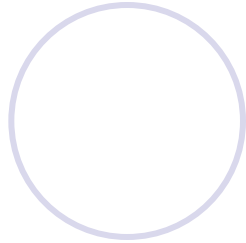
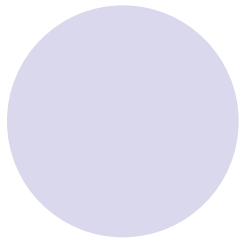




Allport a gyermeket egy destruktív, örömkereső, „nem szocializálódott lényként” írja le.

Szerinte a szociális érték az emberi kapcsolatok, a társak iránti szeretet, de nem hangsúlyozza eléggé a társadalom, a szociális környezet befolyását a viselkedés alakítására.



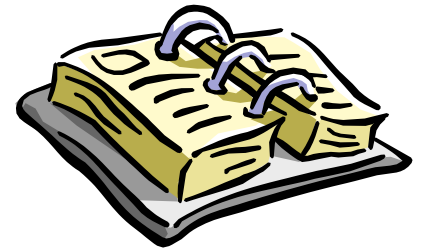


Erik Erikson

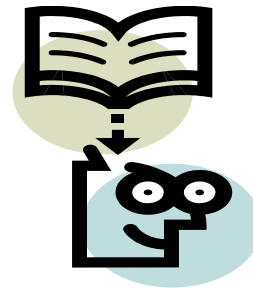
Szignifikáns különbségeket ír le az egyes népcsoportok egyénei közt, melyeket mindennekelőtt a környezeti illetve a kulturális hatásoknak tulajdonít.

Elméleteinek a kulcsfogalmai:

- **Én-identitás**
- **Kompetencia**
- **Pszicho-szociális krízis**



**A szociális környezet és az
oktatás kapcsolata
folyamatosan kutatási téma a
szociológusok és a
pszichológusok körében**



Köszönöm a figyelmet!